

توریسم سلامت کشور با ظرفیت رهاشده

♦ دکتر حسن راشکی

مدیرعامل شرکت پرشین طب تریپتا و دبیر کمیته سلامت
کمیسیون گردشگری اتاق بازرگانی ایران

و تجاری موفق به جذب شمار زیادی از بیماران بین‌المللی شده‌اند، ایران هنوز در این زمینه دچار کمبودهای اساسی است.

ایران در حال حاضر سالانه حدود ۳۰۰ تا ۳۵۰ هزار گردشگر سلامت از کشورهای همسایه جذب می‌کند و تخمین زده می‌شود که درآمد حاصل از این حوزه به حدود ۱/۲ میلیارد دلار در سال برسد. با این حال، ظرفیت بالقوه ما بسیار بیشتر است و امکان افزایش درآمد تا ۶ میلیارد دلار در سال وجود دارد، اما رسیدن به این هدف مستلزم حمایت و توجه جدی بخش خصوصی است.

بخش خصوصی باید در بازارهای هدف حضور مؤثری داشته باشد، ایران را به‌عنوان مقصدی برای گردشگری سلامت معرفی کند و فرصت‌های موجود را به‌درستی بهره‌برداری نماید. بیشترین هزینه‌ای که گردشگران سلامت پرداخت می‌کنند، مربوط به خدمات پزشکی است، اما خدمات جانبی مانند اقامت در هتل‌ها و تورهای گردشگری نیز تأثیر قابل‌توجهی در اقتصاد گردشگری دارد. تخمین زده می‌شود که ۱۵ تا ۲۰ درصد از درآمد حاصل از گردشگری سلامت به این خدمات

ایران به‌عنوان کشوری با تمدن کهن و غنی، همواره در عرصه‌های مختلف علمی و پزشکی پیشرو بوده است. از دوران باستان تا به امروز، پیشرفت‌های چشمگیری در زمینه پزشکی در این سرزمین به ثبت رسیده است و در حال حاضر نیز ایران با برخورداری از نیروی انسانی متخصص و تجهیزات پزشکی پیشرفته از توانمندی‌های قابل‌توجهی در حوزه توریسم سلامت برخوردار است. با این وجود بسیاری از ظرفیت‌های این کشور در زمینه گردشگری سلامت همچنان رها شده و به‌طور کامل مورد بهره‌برداری قرار نگرفته‌اند. این مقاله به بررسی وضعیت توریسم سلامت در ایران، موانع و چالش‌ها و راه‌حل‌های ممکن برای شکوفایی این صنعت می‌پردازد.

ایران؛ قطب پنهان در توریسم سلامت

کشور ایران با داشتن بیمارستان‌ها و کلینیک‌های مجهز، پزشکان ماهر و متخصص و قیمت‌های رقابتی به‌طور طبیعی می‌تواند یکی از مقاصد اصلی گردشگران سلامت در منطقه باشد. درمان‌های متنوعی از جمله جراحی‌های زیبایی، درمان ناباروری، عمل‌های جراحی پیچیده مانند جراحی قلب، پیوند اعضا و حتی درمان‌های مدرن در زمینه سرطان و ارتوپدی در ایران با بالاترین استانداردهای جهانی ارائه می‌شود. همچنین ایران در زمینه داروهای بیوتکنولوژی و تجهیزات پزشکی به خودکفایی قابل‌توجهی رسیده و بسیاری از محصولات پزشکی تولید داخل نیز از کیفیت بالایی برخوردارند.

با این حال، این ظرفیت‌ها به‌درستی موردتوجه قرار نگرفته و ایران هنوز سهم اندکی از بازار جهانی گردشگری سلامت را به خود اختصاص داده است؛ درحالی‌که کشورهای رقیب مانند ترکیه و هند با تبلیغات گسترده و استفاده از روابط دیپلماتیک

اختصاص یابد که باعث افزایش سفرهای داخلی و اشتغال‌زایی در این حوزه خواهد شد. ایران از نظر تخصص پزشکی، بویژه در زمینه جراحی‌های پلاستیک و پیوند اعضا، در سطح بسیار بالایی قرار دارد و بسیاری از پزشکان ایرانی در این حوزه‌ها از شهرت بین‌المللی برخوردارند. با این حال، تاکنون این فعالیت‌ها به‌صورت هدفمند و منسجم از سوی بخش خصوصی هدایت نشده و ما نتوانسته‌ایم رقابت کافی با کشورهای هم‌ترازمان در بازار جهانی گردشگری سلامت داشته باشیم. برای دستیابی به ظرفیت‌های بالقوه و رقابت مؤثر در سطح جهانی، باید تلاش‌ها در جهت توسعه زیرساخت‌ها، بازاریابی هدفمند و جذب سرمایه‌گذاری‌های بخش خصوصی متمرکز شود تا ایران به‌عنوان یکی از برترین مقاصد گردشگری سلامت در دنیا شناخته شود.

جذابیت‌های درمانی ایران

یکی از بزرگ‌ترین نقاط قوت ایران در حوزه توریسم سلامت، کیفیت بالای خدمات پزشکی و درعین‌حال هزینه‌های مقرون‌به‌صرفه درمان

کشور ایران با داشتن بیمارستان‌ها و کلینیک‌های مجهز، پزشکان ماهر و متخصص و قیمت‌های رقابتی به‌طور طبیعی می‌تواند یکی از مقاصد اصلی گردشگران سلامت در منطقه باشد. درمان‌های متنوعی از جمله جراحی‌های زیبایی، درمان ناباروری، عمل‌های جراحی پیچیده مانند جراحی قلب، پیوند اعضا و حتی درمان‌های مدرن در زمینه سرطان و ارتوپدی در ایران با بالاترین استانداردهای جهانی ارائه می‌شود. همچنین ایران در زمینه داروهای بیوتکنولوژی و تجهیزات پزشکی به خودکفایی قابل‌توجهی رسیده و بسیاری از محصولات پزشکی تولید داخل نیز از کیفیت بالایی برخوردارند.

راهکارهای پیشنهادی

برای رفع این موانع و بهره‌برداری از ظرفیت‌های رها شده، راهکارهای متعددی می‌توان در نظر گرفت:

• **تبلیغات بین‌المللی:** ایران باید به‌طور گسترده‌تری در نمایشگاه‌ها و همایش‌های بین‌المللی شرکت کند و ظرفیت‌های خود را به بیماران خارجی معرفی کند. ایجاد پلتفرم‌های دیجیتال برای معرفی خدمات پزشکی ایران نیز می‌تواند به جذب بیشتر بیماران کمک نماید.

• **بهبود زیرساخت‌های گردشگری:** توسعه زیرساخت‌های گردشگری بویژه در شهرهایی که مراکز درمانی مهمی دارند از جمله راهکارهایی است که می‌تواند به افزایش رضایت بیماران و همراهان آن‌ها منجر شود. ارائه بسته‌های اقامتی و خدمات رفاهی متناسب با نیازهای بیماران خارجی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

• **تقویت روابط دیپلماتیک:** همکاری با سفارتخانه‌ها و نهادهای دیپلماتیک در کشورهای مختلف بویژه کشورهای همسایه و آفریقایی، می‌تواند به بهبود روند جذب بیماران کمک کند. تسهیل روند صدور ویزا برای بیماران و همراهانشان نیز از دیگر اقداماتی است که می‌تواند مورد توجه قرار گیرد.

• **شفافیت در هزینه‌ها و خدمات:** یکی از موضوعاتی که به جلب اعتماد بیماران خارجی کمک می‌کند، شفافیت در ارائه خدمات و هزینه‌ها است. ارائه اطلاعات دقیق و شفاف درباره هزینه‌های درمان و خدمات مرتبط می‌تواند به افزایش اعتماد بیماران و جذب بیشتر آن‌ها منجر شود.

نتیجه‌گیری

ایران با برخورداری از ظرفیت‌های پزشکی و درمانی پیشرفته، هزینه‌های مناسب و موقعیت جغرافیایی و فرهنگی خاص می‌تواند به یکی از قطب‌های اصلی گردشگری سلامت در منطقه تبدیل شود. با این حال برای رسیدن به این هدف، نیاز به هماهنگی بیشتر بین نهادهای مختلف، تبلیغات مؤثرتر در سطح بین‌المللی و بهبود زیرساخت‌های گردشگری است. اگر این اقدامات به‌درستی صورت گیرد، ایران می‌تواند به مقصد اصلی بسیاری از بیماران بین‌المللی تبدیل شده و از ظرفیت‌های رها شده خود بهره‌برداری کند. ♦♦

موانع و چالش‌ها

با وجود تمامی این ظرفیت‌ها، موانع و چالش‌های متعددی وجود دارد که سبب شده است ایران نتواند به‌طور کامل در حوزه توریسم سلامت شکوفا شود. برخی از این موانع عبارت‌اند از:

• **کمبود تبلیغات بین‌المللی:** یکی از بزرگ‌ترین مشکلات ایران در جذب بیماران بین‌المللی، نبود تبلیغات مؤثر و گسترده در سطح جهانی است. بسیاری از بیماران از توانمندی‌های ایران در زمینه‌های مختلف درمانی اطلاعی ندارند و این موضوع باعث شده است تا ظرفیت‌های عظیم کشور دست‌نخورده باقی بمانند.

• **محدودیت‌های سیاسی و دیپلماتیک:** برخی از محدودیت‌های سیاسی و مشکلات بین‌المللی نیز به‌عنوان یکی دیگر از موانع بر سر راه توسعه توریسم سلامت در ایران شناخته می‌شوند. محدودیت‌های ویزا و تحریم‌های اقتصادی باعث شده است تا برخی از بیماران نتوانند به راحتی به ایران سفر کنند.

• **زیرساخت‌های گردشگری:** در حالی که ایران از زیرساخت‌های درمانی پیشرفته‌ای برخوردار است، زیرساخت‌های گردشگری همچنان نیاز به بهبود دارند. اقامتگاه‌های مناسب برای همراهان بیمار، خدمات رفاهی و حمل‌ونقل نیازمند تقویت و ارتقا هستند.

• **عدم هماهنگی بین نهادهای مختلف:** نبود هماهنگی بین نهادهای مختلف دولتی و خصوصی در زمینه گردشگری سلامت از دیگر موانعی است که توسعه این صنعت را کند کرده است. همکاری نزدیک‌تر بین نهادهای مرتبط می‌تواند در بهبود وضعیت توریسم سلامت مؤثر باشد.

است. بیمارستان‌های خصوصی و دولتی در ایران با استانداردهای بین‌المللی فعالیت می‌کنند و بسیاری از آن‌ها دارای گواهینامه‌های معتبر از سازمان‌های جهانی هستند. این بیمارستان‌ها با استفاده از پزشکان متخصص که بسیاری از آن‌ها تحصیلات خود را در کشورهای پیشرفته به اتمام رسانده‌اند، قادر به ارائه خدمات درمانی در سطحی بالا و با هزینه‌ای بسیار پایین‌تر از کشورهای غربی هستند.

خدمات متنوع درمانی

ایران در زمینه درمان‌های متنوع توانمندی‌های برجسته‌ای دارد. از جمله این درمان‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- **جراحی‌های زیبایی:** ایران یکی از پیشروترین کشورهای جهان در زمینه جراحی‌های زیبایی است. جراحی‌های بینی، لیفت صورت، کاشت مو و سایر جراحی‌های زیبایی در ایران با هزینه‌ای بسیار کمتر از سایر کشورها و با کیفیت بالا انجام می‌شوند.

- **درمان ناباروری:** ایران با برخورداری از مراکز تخصصی در زمینه درمان ناباروری و ارائه روش‌های نوین درمانی، به یکی از مقاصد اصلی زوج‌هایی که دچار مشکلات ناباروری هستند، تبدیل شده است. مراکز درمانی ایران از جدیدترین روش‌های لقاح مصنوعی و دیگر روش‌های باروری استفاده می‌کنند.

- **جراحی‌های قلب و عروق:** ایران با داشتن بیمارستان‌های تخصصی در زمینه جراحی‌های قلب و پیوند اعضا، بیماران زیادی را از کشورهای همسایه جذب کرده است. این جراحی‌ها با هزینه‌ای به مراتب کمتر از کشورهای پیشرفته انجام می‌شود و خدمات ارائه شده بسیار با کیفیت هستند.

- **درمان سرطان:** مراکز درمانی در ایران با استفاده از تکنیک‌های پیشرفته در تشخیص و درمان سرطان، به بیماران این امکان را می‌دهند تا با هزینه‌ای کمتر از درمان‌های مشابه در کشورهای غربی از خدمات درمانی برخوردار شوند.

- **داروهای بیوتکنولوژی:** ایران یکی از تولیدکنندگان اصلی داروهای بیوتکنولوژی در منطقه است و بسیاری از بیماران برای دریافت این داروها به ایران سفر می‌کنند.